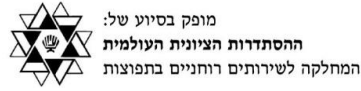

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חֶמְדָּה יָמִים

HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֶׁת הַשָּׁבוּעַ פִּנְחָס תש"ף

תְּרָצָה - סיפורה של עיר בירה נשכחת

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

בנות צלפחד המופיעות בפרשתנו, הפכו סמל לדורות לנשים צדקניות, שבזכותן נגאלו ישראל ממצרים והגיעו לארץ ישראל. הן זכו שתקבע הלכה לדורות בזכותן, ובקשתן לנחלה היא בבחינת מופת לדבקות ואהבת ארץ ישראל. חז"ל חילקו להן מחמאות בתחומים נוספים כגון: "תנא: בנות צלפחד חכמניות הן, דרשניות הן..." (בבא בתרא דף קיט ע"ב). ננסה להעמיק בנקודה נוספת.

"וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צֶלְפָּחַד ... וְאָלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מִחֵלָה נְעֵה וְחֵלָה וּמְלָכָה וְתִרְצָה" (במדבר כ"ז א).

תרצה הייתה גם עיר הבירה של ממלכת ישראל, במשך שנים רבות, מימי ירבעם בן נבט ועד ימי עמרי אבי אחאב. עובדה זו מופיעה לראשונה בתנ"ך כבדרך אגב. וז"ל הכתוב: "וַתִּקַּם אֶשֶׁת יִרְבֵּעַם וַתִּלְךְ וַתִּבְאֵה תִרְצָה הִיא בָּאָה כִּסְף וְהַנְּעֵר מֵת" (מלכים א"י ד). נסביר את מה אירע: אביה - בנו של ירבעם (הוא ואחיו נדב נקראו על שם שני בני אהרון שמתו) חלה מאוד. ירבעם, שידע כי הנביא אחיה השילוני, שנתן לו גיבוי אלקי למרוד בשלמה מלך, כועס עליו מאוד, נקט בטכסיס. הוא שלח את אשתו המחופשת אליו כדי לקבל עצה בנושא מחלת בנם. הקב"ה גילה זאת לאחיה השילוני, ברגע שאשת ירבעם הגיעה אל פתח ביתו, הוא ניבא לה נבואה קשה מאוד, כי בנה ימות עוד לפני שתספיק לחזור לארמון המלוכה בתרצה. לא זו אף זו, בית ירבעם יושמד בקרוב (עיינו שם א-כ).

אף על פי כן, רומז לנו הכתוב על זכות שהייתה לירבעם וז"ל: "יַעֲזֹב נִמְצָא בּוֹ דָבָר טוֹב אֶל יִקְנֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֵיִת יִרְבֵּעַם" (שם יג). ננסה להבין מהו הדבר הטוב? וכיצד הפכה תרצה לבירת ממלכת ישראל? יתכן ויש תשובה אחת לשתי השאלות. עם מות שלמה המלך, נקט רחבעם בנו בצעד של פיוס והלך לשכם, ששכנה בגבול נחלת אפרים ומנשה בני יוסף, כדי קיים שם את טקס המלכתו כמלך ישראל ויהודה. בעצת "הילדים" רחבעם פנה לצד השני והקצין את עמדותיו. הממלכה התפלגה וירבעם קבע את בירתו ב שכם - "טבור הארץ" (שופטים ט' לז) בלב השומרון. הכתוב מוסר לנו מידע זה בדרך המעוררת תמיחה: "וַיִּבְנֶן יִרְבֵּעַם אֶת שָׁכֶם בְּהָר אֶפְרַיִם וַיֵּשֶׁב בָּהּ וַיֵּצֵא מִשָּׁם וַיִּבְנֶן אֶת פְּנוּאֵל" (מלכים א' י"ב כה). צריך להבין, אם ירבעם בנה את שכם כבירת ממלכתו, מדוע הוא יצא משם והעביר את בירתו לפנואל השוכנת בעבר הירדן המזרחי? (עיינו כדוגמא בראשית ל"ב לב, שופטים ח' ח).

בשנה החמישית לפילוג הממלכות, עלה שישק מלך מצרים על ארץ ישראל. הכתוב מוסר לנו כי שישק מלך מצרים הגיע אל ירושלים ורחבעם נאלץ להיכנע לו ולתת לו את אוצרותיו (שם י"ד כה-כו). עיון בכתובת כרנך (שישק חקק אותה על קירות המקדש שם, ליד תבאי ולוקסור, עיינו גם אטלס דעת מקרא עמוד 244) מגלה כי שישק כבש כ-150 ערים בארץ ישראל רובן בממלכתו של ירבעם (בנימין מזר כנען וישראל ע' 244-234). פרוי יהודה אליצור הסביר זאת בדרך מאוד הגיונית ומעניינת. ירבעם ברח מפני שלמה למצרים, פרעה נתן לו חסות וירבעם בתמורה הבטיח לו עזרה אחרי מות שלמה: ירבעם יחזור לארץ ישראל ויחדש את מרידתו כנגד רחבעם בן שלמה. כאשר פרעה יתקיף את ממלכת יהודה מדרום ירבעם יתקיף אותה מצפון. תחילה, ירבעם בנה את בירתו בשכם. בשנה החמישית פרעה - שישק התקיף את ממלכת יהודה מדרום. ירבעם מצאצאי יוסף, סירב למלא את חלקו בהסכם ולא היה מוכן להילחם באחיו - ממלכת יהודה. כעונש, שישק התקיף גם את ממלכת ישראל, וירבעם נאלץ לנטוש את בירתו בשכם, ולברח לעבר הירדן המזרחי לפנואל. פרעה לא עבר את הירדן מזרחה, אבל פגע בהרבה מאוד ערים ישראליות, בעבר הירדן המערבי. רק לאחר שנים הצליח ירבעם לחזור אל השומרון, שכם הייתה הרוסה והוא בנה את תרצה, שלא נהרסה בידי שישק, כעיר הבירה החדשה של הממלכה הצפונית (כנראה בחסות ארמית). על מעשה זה ראוי ירבעם לשבח. כך זכינו להבין את דברי הכתוב: "נִמְצָא בּוֹ דָבָר טוֹב" וגם כיצד הפכה תרצה, העיר שנקראה על שם בת צלפחד - לבירת ממלכת ישראל.

מי יתן כי ערבות הדדית ואחדות בין כל חלקי העם, יתפסו מקום חשוב במרחב הציבורי, גם בימנו אלה.

לע"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל נלביע ט' בכסלו תשס"ט	לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל נלביע י"ג בחשוון תשע"ח	לע"נ מרת גיטה ור' אברהם קליין ז"ל, (אברהם - נלביע בלי"ג בעומר תשע"ט)	לע"נ ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד ז"ל (שרה - נלביע ט"ז בטבת תש"ף)	לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י' באייר תשע"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלביע י' בתמוז תשע"ד	לע"נ מרים שטרן ע"ה נלביע ה' באב תשע"ט	לע"נ מר שמואל ואסתר שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י"ז בסיוון תשע"ד
לע"נ דוד צבי טרשנסקי ז"ל בנם של יצחק ונעמי הי"ו נלביע כ"ח באייר לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד								

Eretz Hemdah | ארץ חמדה, עיר
2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080 | רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626 | טל' 02-5379626 פקס: 02-5371485

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

טענות קיזוז כנגד חוב שכר דירה

'ארץ חמדה גזית' ירושלים / תשרי תשע"ז / תיק מס' 76051

דיינים: הרב דניאל מן, הרב עודד מכמן, הרב עקיבא כהנא

המקרה בקצרה: התובע הוא בעלים של בניין שבו דירות להשכרה, הוא השכיר דירה לנתבעת, ששילמה על תקופת השכירות הראשונה במזומן מדי חודש, לאחר מכן היא האריכה את תקופת השכירות ולאחר כחודש היא הפסיקה לשלם. המשכיר תובע מהשוכרת לשלם את תשלומי שכר הדירה עבור שלושה חודשי שכירות, בסך 10,200 ש"ח, בנוסף הוא תובע תשלום חשבונות מים וחשמל של הדירה שהשוכרת היתה צריכה לשלם לו בסך 1,400 ש"ח, והוא תובע עוד נזקים שנגרמו לדירה בגללה: מזוזות ובלון גז שנעלמו, בסך 800 ש"ח, ובנוסף סכום נוסף של 2,000 ש"ח על עוגמת נפש. לטענת הנתבעת אי התשלום נבע מצרון לקיזוז עלויות של עבודת בנה שעבד ותיקן תיקונים בדירה השכורה ונאמר לו שיקבל שכר מהתובע עבור עבודה זו, לגבי החשמל והמים היא טוענת שהיא שילמה יותר מהצורך ולגבי שאר הטענות היא הכחישה את הדברים. התובע הכחיש שהוא הבטיח שכר לבן הנתבעת, וכמו כן לא ידע על מה מדובר. הוא הסכים לקזז 450 ש"ח עבור תיקונים שבוצעו במושכר.

פסק הדין: על הנתבעת לשלם לתובע סך של 10,600 ש"ח עבור שכר הדירה, והשלמת תשלום על החשמל.

נימוקים בקצרה:

1. תביעת שכר הדירה

הנתבעת אינה חולקת על תביעת התובע לשכר דירה, אלא שלטענתה המשכיר הסכים לשלם עבור התיקונים שבנה עשה בדירה, ותיקונים אלו מקזזים את החוב שלה לשכר הדירה ואף יותר. בית הדין דרש מהנתבעת שתציג קבלות, ואילו הנתבעת לא הציגה, לאחר זמן רב היא הגישה פירוט של דברים שלטענתה עשה בנה. כיון שבש"ע (חו"מ כד) נאמר: "אין נזקקין אלא לתובע תחלה... הגה: פירוש ראובן תובע שמעון בענין שלא יוכל לומר פרעתי, ושמעון משיב: יש לך משלי כל כך, ומבקש זמן להביא עדים יותר מלי יום שהוא זמן בית דין, אף על פי שאנו יודעים שיש לו עדים שיוודעים בדבר, נזקקים לתובע וצריך לשלם לו מיד", לפי זה אדם שיוודע שיש הלוואה ויש לו תביעה נגדית והוא מבקש שיחכו לו על מנת שיביא ראיות, לא מחכים לו אלא מחייבים אותו, וכשיביא ראיה יהיה נאמן. בנוסף אין לקבל טענת מיגו שהנתבעת פרעה משתי סיבות: א. משום שבנה הוא התובע בתביעה הנגדית ולא היא, וגם לדבריה רעיון הקיזוז בין עבודת בנה לבין החוב שלה. ב. נאמר לנתבעת כי האחראי על התיקונים הוא חתן התובע, למרות שהיה זמן שהוא היה בחופש, היה עליה לכל הפחות ליידע את התובע על כך שהיא מתקנת לבד.

פסק הדין כאן אינו נוגע לבן הנתבעת אשר לא הופיע בבית הדין, ויוכל בעתיד לתבוע כל סכום שהוא מהמשכיר, בכל בית דין שיחפוץ.

2. תביעת החשמל והמים

התובע תבע כ-1400 ש"ח עבור תשלומי חשמל ומים לתקופה השנייה, זאת משום שהסיכום בינו לנתבעת היה שישולם עבור סעיפים אלו 700 ש"ח לחודשיים, לטענת הנתבעת חלק מהחודשים שטען התובע שהיא לא שילמה היא שילמה, בנוסף הסכום שהתבקש ממנה גבוה ביחס לצריכה הריאלית שלה. לפי ההלכה יש להאמין אדם שטוען פרוע (שו"ע חו"מ ע, א) במקרה שלנו גם הנתבעת אינה זוכרת כמה היא פרעה, במקרה כזה כתב השו"ע (עה, יט) שהלווה חייב להשבע, וכיון שאינו יכול להשבע משלם. התובעת טענה כי הסכום ששילמה היה גבוה מדי, מכיון שהטענה נראית סבירה אך היא אינה יכולה להתברר, בית הדין קובע כפשרה שהנתבעת תשלם סכום נוסף של 600 ש"ח על החשמל והמים.

3. התביעה על המזוזות והגז

התביעות על המזוזות ובלון הגז לא הוכחו, ולכן אין לחייב את הנתבעת בתביעות אלו.

4. יכולת ערעור

הצדדים הגיעו דרך בית המשפט, ואחד הצדדים לא הסכים לחתום על שטר בוררות, בדרך כלל במקרה זה אין אפשרות לערעור, אך במקרה דנן בו נכתב בשטר השכירות שהצדדים מסכימים את בית הדין לדון "עפ"י סדרי הדין הנהוגים באותו בית דין". על כן, יש זכות ערעור על פסק דין זה, משום שבהסכמה זו הם קיבלו עליהם את כל סדרי הדין שברשת.

למעבר לפסק הדין

<p>לע"י שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלב"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"י רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"י חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלב"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"י סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלב"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
<p>לע"י גב' לוריין הופמן ז"ל לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>			

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"א)

San Jose, Costa

סן חוסה, קוסטה ריקה
Rica מרחשוון, תש"ן

אימתי מותר לאסור על יהודי להכנס לבית הכנסת

שאלה

באלו מקרים ניתן לאסור על יהודי להכנס לבית הכנסת?
אבקש לקבל מקורות אשר בהם ניתן לעיין וללמוד נושא זה.

תשובה

לא ניתן לאסור על אדם להכנס לביהכ"נ א"כ יתקיים אחד משני התנאים הבאים:

א. בעלות ממונית של האוסרים¹ אשר בה ניתן להבחין בין שני סוגי בעלות²:

(א) בעלות ציבורית כלל עולמית, וכתוצאה ממנה לא ניתן למכור את ביהכ"נ, וכמו כן לאסור כניסת אדם לשם.

(ב) בעלות פרטית של גוף מסויים, וממילא כמו שניתן למכור ניתן לאסור כניסת אדם לביהכ"נ ועיין ב"ביאור הלכה"³ שמסתפק אם מותר לאסור כניסה לביהכ"נ, כשאין בית כנסת אחר.

בביכ"נ בעל "אופי סגור" דהיינו, שכל חבר בביהכ"נ משלם דמי חבר – ושבוה הוא שוכר את שירותי ביהכ"נ – הרי שאם אינו משלם, ניתן לאסור עליו את השימוש בבית הכנסת.

ב. הפרעה לציבור – וכעין מה שמצאנו בשו"ת הריב"ש סימן קע"ג, שניתן להרחיק המנודה מביהכ"נ שהרי אסור להכנס בדי אמותיו. ובהמצאותו, הרי זה דוחק רגלי הציבור, וממילא אם המדובר הוא בהפרעה ציבורית בשהותו בביהכ"נ, צא ולמד מן הנ"ל שמותר לאסור כניסתו. אלא שעל מנת לקבוע שאכן מדובר בהפרעה ציבורית, דרושה לכך החלטת המתונה של ראשי הקהילה והרבה עמהם. ועיין שו"ת הריב"ש סוף סימן קע"א, שם, בזה הלשון: "ואומנם ראוי לדין שיהיו כל מעשיו לשם שמים, ומתון ובעצת גדולי הקהל, ושאל יהיה כבוד הבריות קל בעיניו ושלא יבוא לכלל כעס, ומה במקום שאפשר שיצא מחלוקת מתוך דינו בתוך הקהל אם רבים מחזיקים ידי הנדון, כי לעולם ראוי שתהיה שמאל דוחה וימין מקרבת"⁴.

¹ שו"ע או"ח, סימן קנ"ג, סעיף ט"ז, ברמ"א שם.

² עיין מגילה, דף כ"ז, ע"ב, בסוגיית מכירת ביכני"ס ובהבחנה בין כרכים לכפרים וברש"י שם.

³ שו"ע או"ח קנ"ג, סעיף ט"ז ד"ה "לאוסרה".

⁴ ועיין עוד בפתחי תשובה, יורה דעה, סימן של"ד, ס"ק א', שכתב, וזה לשונו: "...ומי"מ צריך למנהיג הדור להיות מתון בדברים האלה". ועיין מה שהביא בשם החת"ס סופר שם, שיש לכלול בשיקול הדעת, גם היזק שעלול להיות לילדיו הקטנים.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

נתנאל בן שרה זהבה בנימין בן שולמית יפה בת רחל יענטע אסתר מיכל בת גיטל	ניר רפאל בן רחל ברכה אלישע יוסף בן אורית אסתר בת רחל מאירה בת אסתר יהודית שרה בת רחל	נתנאל אילן בן שיינא ציפורה ויקי ויקטוריה בת דייזי רבקה רינה בת גרוונה נתנה שרה בת פנינה
--	--	--

בתוך שאר חולי עם ישראל

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביורור מקיפים במקורות.
בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון,
מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה,
כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה